

Frazeoloģismu un sakāmvārdu izpratne

1. uzdevums.

Izvēlies un izmanto tev zināmos uzticamos informācijas avotus un atšifrē frazeoloģismus!

1. tabula. Darbs ar frazeoloģismiem

Ar veselu ādu –	
Caur adatas aci –	
Roka roku mazgā –	
Aplauzt nagus –	
Āzis par dārznieku –	
Lāča pakalpojums –	
Pēdējais salmiņš –	
Cerību stariņš –	
(Kāda priekšā) cepuri noņemt –	

Kurš informācijas avots tev šķiet pārliecinošs –
Frazeoloģijas vārdnīca **vai** *Latviešu valodas pareizrakstības un
pareizrunas vārdnīca*, **vai** *Latviešu literārās valodas vārdnīca*?

Izmanto izvēlēto informācijas avotu, pēc tam apkopo savu
pieredzi, kā veicās darbs ar šo vārdnīcu!

2. uzdevums.

Tagad, kad tev ir patstāvīga pieredze, kā visātrāk atrast skaidrojumu frazeoloģismiem,
apkopo atbildes uz jautājumiem! Tā tu pierakstīsi savu pieeju, kā rīkoties citos līdzīgos
gadījumos. Izmēģini!

2. tabula. Darba izvērtējums

Jautājums	Atbilde	Skaidrojums
Vai noderēja alfabēta zināšanas?		
Vai vārdu savienojumā ir kāds galvenais (atslēgas) vārds?		
Vai vārdu secība frazeoloģismā ir nemainīga?		

3. uzdevums.

Iepazīsties ar informāciju! Noskaidro un uzraksti, kurš no izceltajiem terminiem attiecas uz valodu, kurš – uz folkloru!

Frazeoloģismi parasti tiek izmantoti, lai kaut ko raksturotu, vērtētu, savukārt **sakāmvārdos** izteikts vispārināts spriedums par sabiedrību, cilvēku attiecībām, tos izmanto uzvedības normu norādei, padomam, mācībai, piemēram: “Nedali ādu, kamēr lācis vēl mežā”; “Labs draugs ir vērtīgāks nekā zelts”. Gan **sakāmvārda**, gan **frazeoloģisma** pamatā ir pieredze, reālā situācija.

(D. Kokareviča)

valoda – _____ ; folklorā – _____

Salīdzini atbildi ar citiem kolēģiem!

4. uzdevums.

Apspriedieties, izdomājiet un pierakstiet asprātīgāko veidu, kā rīkoties, lai ātri, droši un pārliecinoši atrastu latviešu tautas sakāmvārdus! Iesaistiet savā atbildē vismaz trīs zīmīgus frazeoloģismus!

Novērtē, cik lielā mērā, tavuprāt, īsās folkloras žanrs – sakāmvārds – līdzinās neparastam žanram literatūrā – aforismam!

• Tas ir pavisam kas cits ☐

• Kādi 50% sakrīt ☐

• Ir tikai neliela atšķirība ☐

aforisms -a, v.

1. Izteiciens, kurā lakoniskā formā pausta vispārināta doma.

1. attēls. Šķirklis tiešsaistes vārdnīcā

5. uzdevums.

Prognozē, kas varētu būt galvenā atšķirība starp sakāmvārdu un aforismu! Salīdzini atbildi ar kolēģiem!

Papildini, ja nepieciešams, savu sākotnējo viedokli!

6. uzdevums.

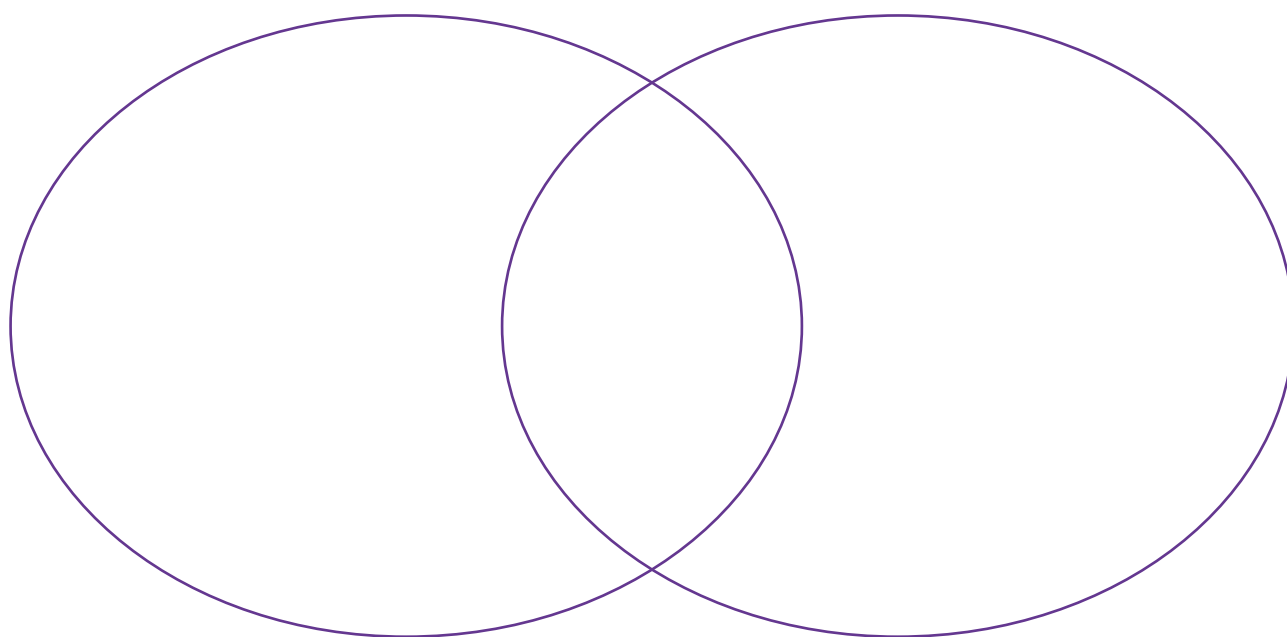
Iepazīsties ar divu latviešu klasiķu autoru aforismu piemēriem!

3. tabula. Aforismu piemēri

Reinis Kaudzīte (1839–1920)	Rainis (1865–1929)
Cilvēkam jāatbild ne vien par to, ko viņš ir darījis, bet arī par to, ko viņš nav darījis.	Zināšana ir kustība, nezināšana ir miers; starp abiem ir pamatā naidis.
Izdomā, kas būtisks teikts katrā no piemēriem, izklāsti domu saviem vārdiem!	

7. uzdevums.

Turpini pētnieka darbu! Salīdzini abos aforismos ietvertās domas: kas tajās ir līdzīgs, kas – atšķirīgs!

8. uzdevums.

Abi šie aforismi izteikti pirms krietna laika. Novērtē, kāpēc arī mūsdienās šie aforismi ir aktuāli, un uzraksti noslēguma komentāru 4 saliktos teikumos!

9. uzdevums.

XXI gadsimtā latviešu literatūrā darbojas rakstnieks Francis Usāns (1938), kurš par savu īpašo žanru izvēlējis tikai un vienīgi aforismus. Izpētot 10 Franča Usāna aforismus, izvēlies vienu, kuru tu liktu radoša pārdomu darba virsrakstā!

- Pasvītro aforismos ietvertos frazeoloģismus, noskaidro to sākotnējo nozīmi!
- Izmantojot atslēgas vārdus, pieraksti, kā domu variējis (mainījis, papildinājis, pārveidojis) aforisma autors!

1. Ar veselu ādu caur adatas aci vēl neviens nav izlīdis.

2. Arī, rokai roku mazgājot, var aplauzt nagus.

3. Āzis dārznieks ir labs lāča pakalpojuma sniedzējs.

4. Čaklie uztur saukli “Vienu mirklīti”, tūlas – “Piecas minūtes”.

5. Dažkārt mācība, kas gūta no neveiksmes, atsvēr neveiksmes sagādāto zaudējumu.

6. Der tikai tie glābšanas salmiņi, kas atrasti cerību stariņu gaismā.

7. Iecerēt kaut ko cerīgu – tas arī ir sasniegums.

8. Ir šķēršļi, kuru priekšā der cepuri noņemt.

9. Mācīšanās mazina viszinību.

10. Neesi punkts, bet esi punktīgs – un tev vieta vienmēr un visur atradīsies.

Radošajam pārdomu darbam izvēlētais intrigējošākais aforisms:	
--	--